

Analyse bragt i *Politiken* den 26. april 2005

Megalomani. Franske stormagtsdrømme er forfatningens værste fjende

Frankrigs politiske elite har i årevis fortalt befolkningen, at jo mere EU ville blive uddybet, jo større ville Frankrig blive. Men jo større EU bliver, des mindre fylder Frankrig. Angsten for fransk marginalisering inden for EU, kan gøre kampen for et fransk ja til forfatningstraktaten meget svær.

ANALYSE

Af Ulla Holm

Europæiske statsledere og udenrigsministre stormer til Frankrig for tiden. Den franske patient lider nemlig af europæiske åndedrætsproblemer. Men det er vanskeligt at finde en medicin, der kan helbrede patienten, som har lyst til at trække tæppet op over hovedet og sige nej til den europæiske forfatningstraktat ved folkeafstemningen 29. maj.

Hvorfor er der nu pludselig denne risiko for et nej? Frankrig har jo konstant fremstillet sig selv som det vigtigste land i den videre europæiske integration. For den franske politiske elite er det derfor helt utænkeligt, at Frankrig ikke spiller første violin i den videre udvikling af EU.

I den franske EU-vision har EU brug for Frankrig, fordi Frankrig er den eneste europæiske aktør, der har en politisk vision om fremtidens EU.

Kun Frankrig kan give EU et stærkt bankende hjerte, hvorfra alle store politikker udstråler. Det skal have en stærk forsvars – og udenrigspolitisk dimension, som kan sikre, at EU kan optræde som ligeværdig partner med især USA. Det skal kunne lancere store industriprojekter, føre fransk - europæisk kulturpolitik.

EU skal således være en statsagtig aktør, der skal kunne alt det, som Frankrig ikke længere kan alene.

EU fremstilles som en fordobling af den franske statsmodel. Mere EU for at få mere Frankrig er således fuldkommen logisk i denne EU-vision. EU ikke kan (over)leve uden Frankrig, men Frankrig kan heller ikke (over)leve uden EU.

Udenrigsminister Michel Barnier udtalte for få dage siden, at Frankrigs styrke og indflydelse i verden går igennem EU.

Der er intet europapolitisk nyt i en sådan udtalelse. Barniers udtalelse er derfor en advarsel til franskmændene om, at de ikke mere vil være franskmænd, hvis de ikke også er europæere, hvad de kun kan være ved at stemme ja.

Problemet er bare, at Frankrig stander i en stor udenrigspolitisk krise.

Når nu størstedelen af de franske politikere har fremstillet EU som et franskfarvet statsagtigt EU, der skal føre aktivistisk politik både indadtil i EU og udadtil, så bliver det ualmindeligt vanskeligt at fortælle befolkningen, at Frankrig ikke tæller helt så meget i EU, som dengang EF blev grundlagt. De store udvidelser har mindsket Frankrigs betydning.

Det er blevet til 'et mindre Frankrig' i et 'større EU'. De franske politikere har ikke siden det lille ja til Maastricht – traktaten i 1992 kunnet komme op med en vision om EU, som kunne definere forholdet mellem 'det lille EU' og 'det store EU'.

Den franske EU-vision opererer med et stærkt magtcenter, der har klare grænser over for andre lande for at fastholde rollen som storpolitisk aktør. Denne magtkerne er derfor vanskeligt tilgængelig for andre lande.

Ifølge den opfattelse kan nye lande ikke bare snige sig ind ad EU-døren og få fuldt medlemskab, og derfor har den opfattelse hindret Frankrig i at kunne spille en aktiv og konstruktiv rolle i forbindelse med de store udvidelser.

Den generelle uvilje mod udvidelser er også et vigtigt argument mod et muligt fremtidigt tyrkisk EU-medlemskab.

Angsten for fransk marginalisering inden for EU er også knyttet sammen med den franske tendens til at opfatte regional og global politik i realistiske magtbalance - termer.

Det betyder, at den franske elite i allerhøjeste grad er optaget af geopolitiske magtforskydninger i Europa. Ethvert nyt stort land, der får adgang til EU – så som Polen – opfattes som en potentiel trussel mod det stærke EU- som set ud fra en fransk optik helst skal 'styres' af den fransk-tyske motor.

Den udenrigspolitiske identitetskrise hænger sammen med den indenrigspolitiske identitetskrise. Størsteparten af den politiske elite har sagt til befolkningen, at jo mere EU ville blive uddybet, jo større ville Frankrig blive. Men der er blevet til et mindre Frankrig og et større EU, som ikke er fransk.

Det er ligeledes blevet sagt til befolkningen, at det statsagtige fordoblede franske EU skal have en stærk økonomisk EU-regering, der sikrer social retfærdighed på EU-niveau. Den Europæiske Centralbank skal ikke blot tage hensyn til prisudviklingen, men også til vækst og beskæftigelse. Både venstre – og højrefløjens jasiere er også enige om, at der skal være EU-flertalsafgørelser på det sociale område, samt at der skal ske en skatteharmonisering for at forhindre udflytning af virksomheder til lande med billig arbejdskraft og lav selskabsskat. Kort sagt: EU skal redde Frankrig fra sin sociale og økonomiske krise, som i øjeblikket underminerer præsident Jacques Chiracs og regeringens legitimitet.

Det aktuelle store nej til forfatningstraktaten er derfor først og fremmest et nej til for lidt EU. Ja – og nejsigerne slår primært om, hvorvidt det europæiske glas er halvt fyldt eller halvt tomt i forhold til ønsket om en fordobling af franske indenrigs – og udenrigspolitikker på EU-niveau.

Selvfølgelig er der også nejsigere – især inden for det gaullistiske parti *UMP*, og på den yderste højre – og venstrefløj, der siger nej til denne fordobling. I stedet vil de have en stærk fransk stat, der handler ud i Europa sammen med Tyskland i 'et staternes EU'. Altså en gaullistisk alliancepolitik, der spiller de forskellige stater ud mod hinanden i forsøget på at give Frankrig en særstatus i Europa.

Et statsagtigt EU og et gaullistisk alliance EU er de to måder den politiske elite har forestillet sig det fremtidige EU på. Ingen af dem har taget højde for udvidelserne. Ej heller er der refleksioner over, hvordan Frankrig igen kan komme til at spille en stor rolle i et større EU.

Hertil kommer så den indenrigspolitiske krise, som forstærker den udenrigspolitiske. Det er ikke så sært, at jasiere blandt de franske politikere samt Chirac er hundeangete for afstemningen.

Ulla Holm

Seniorforsker ved Europaafdelingen på DIIS. Speciale i Frankrig og Nordafrika.

